

»praktični«: jezikovno znanje vcepljajo kar ob bolj ali manj sistematičnih praktičnih vajah, teoretična obravnava jezika je zanje balast (najbrž pa tudi velik bavljav). Taki ljudje seveda vplivajo tudi na učne načrte.

Poseben in za tehniške šole zelo hud problem je strahoten jezik, ki ga pri pouku uporabljajo učitelji — inženirji. To včasih niti dober pogovorni jezik ni več, ampak je prava kuhinjska ljubljansčina. Temu ustrezen je večinoma tudi njihov odnos do knjižnega jezika, ta odnos vsaj posredno vcepljajo tudi učencem, postane pa razumljiv, ko se zavemo, da so bili nekoč prav ti inženirji (zlasti mlajši) naši učenci. Tako se krog sklene, slavisti pa ob svoji manjšinskosti lahko temu le malo odpomoremo. Vsekakor sodim, da bi bilo treba od teh ljudi zahtevati, da v šoli uporabljajo knjižni jezik, in omogočiti tistim, ki ga ne znajo, da se ga naučijo.

Treba je pač računati z obstoječim učnim načrtom. Kar zadeva jezik v njem, ta načrt navsezadnje niti ni tako slab, ob morebitnih spremembah in dopolnitvah pa bi le bilo treba bolj poudariti sintaktično snov. Ločila naj se poučujejo ob sintaksi, ne pa narobe. Čimprej je treba poskrbeti za nov učbenik slovenskega knjižnega jezika, ki bo strokovno neoporečen, moderen in pedagoško dognan. Popolnoma naj upošteva naš učni načrt, ohrani naj običajno slovni-

ško zgradbo (uvodna poglavja, glasoslovje, oblikoslovje, skladnja). Obdela naj tudi problematiko tehnične terminologije. Vsebuje naj dovolj smotrnih vaj. Računa pa naj z dejstvom, da je jeziku na tehniških šolah mogoče nameniti komaj kaj več ko uro na teden. Pristojni prosvetni forum naj čimprej razpiše natečaj za tak učbenik, a vendarle šele potem, ko bo dobil ali dal zagotovilo, da se predmetnik ne bo spreminjal. Nadzorni organi šol naj bi temeljito preverjali, da se za pouk jezika res uporabi ves čas, ki ga za to odmerja učni načrt, in da se tak bodoči učbenik v štirih letih res popolnoma predela. Ta učbenik naj bi bil obvezen tudi za učitelje — neslaviste, ko se pripravljajo za strokovni izpit, in bi ga morali popolnoma obvladati. Nadzorni organi naj bi v prihodnje bolj skrbno in dosledno kontrolirali, kakšen jezik uporabljajo pri pouku v razredu učitelji, ki učijo t. i. strokovne predmete. Za te učitelje je treba pripraviti obvezen seminar ali vsaj dobro predavanje o pomenu knjižnega jezika v šoli in sploh v javni rabi; predavati bi moral kdo z univerze.

Takle zapisek seveda ne more razčistiti vseh vprašanj, ki zadevajo pouk knjižnega jezika na tehniških šolah, želi pa spodbuditi še druge, da se oglasijo.

Tone Vrhovšek

Tehniška šola KMRLP v Ljubljani

MAGNETOFONSKI TRAKOVI ZA POUK TUJIH JEZIKOV

Zaradi vedno večjega poudarjanja živega jezika pri pouku tujih jezikov, je že precej učbenikov dopolnjenih z magnetofonskimi trakovi. Z njih slišimo besedila iz učbenika — lekcije, berila, dialoge, pesmi itd. — v vzornem izgovoru, ki naj bo zgled za učence. Taki trakovi imajo navadno tudi ustne spodbude za vaje, ki utrjujejo določene slovniške strukture.

Avtorji takih trakov se srečujejo z najrazličnejšimi problemi methodske in fonetične narave; preglejmo nekatere izmed njih.

En glas, več glasov, moški, ženski? Govoriti mora vsaj dva spikerja, moški in ženska da dobimo večji glasovni kontrast. Za spikerje lahko izberemo le takšne, ki jim je dani jezik materinščina, le tako bodo govorili »pristno«. Glasovi naj bodo polni, mladi in jasni. Moški glas naj ne bo preglobok, ker je tak glas že po svoji naravi manj jasen. Zelo primeren je baritonsko obarvan

glas. Ženski glas naj ne bo previsok. Prijetno je poslušati mezzosopran. Če se odločimo za več spikerjev, je treba posebej paziti na to, da se vsi moški glasovi med seboj močno razlikujejo, da jih poslušalec lahko točno loči. Isto velja seveda tudi za vse ženske glasove. Razumljivo je, da morajo biti vsi spikerji izobraženi ljudje, ki govorijo jezik brez sledov narečja ali takih osebnih značilnosti, ki niso splošno pri-
nosti. — op. ur.)

Za kakšno izreko naj se odločimo? Vsekakor za knjižno. Vprašanje je le, ali za zbornico ali za splošno pogovorno varianto. In za kakšen tempo? Če pomislimo na snov, ki jo vsebujejo učbeniki na začetni stopnji, ko seznanjajo učenca z vsakdanjo okolico in ga učijo najnavadnejših izrazov in pogovornih zvez, se bomo odločili za splošno pogovorno, saj bi zborna v takem kontekstu zvenela preveč formalno in zato nena-
ravno. Nam pa gre za to, da bi učenca na-

učili čimbolj pristno in neprisiljeno govoriti tuji jezik. (Za slovenščino ima termin »pogovorni jezik« nekoliko drugačno vrednost. — op. ur.)

In v kakšnem tempu? Učenci ne morejo takoj od začetka govoriti tako hitro kot ljudje, ki jim je ta jezik materinščina. Zagovarjam vzorec s počasnejšo varianto splošnega pogovornega jezika. Normalni pogovorni tempo spada šele na višjo stopnjo. Že v začetku se mi zdi primeren tak tempo govora, ki je sicer nekoliko počasnejši kot v navadnem pogovornem jeziku, nikakor pa ne tako počasen, da bi razbil tok govora, da bi zaradi tega trpel poudarek, vezava in ritem; dobili bi tudi intonacijsko drugačne konfiguracije od običajnih. Motijo se tisti, ki mislijo, da naj učitelj v začetku pazi le na to, da učenci posamezne glasove, ki sestavljajo besede, pravilno izgovarjajo. Artikulacijo glasov učimo lahko le takrat, kadar učimo izgovarjati glasove posamič, ne v besedah ali govornih enotah. Fonetiki so enotni v mnenju, da manj greši tisti, ki zanemarja artikulacijo posameznih glasov, kot tisti, ki zanemarja pravilni poudarek in ritem. Zmotno je torej prepričanje, da si bodo učenci pozneje pridobili pravilni ritem s pravilnimi poudarki. Še pri študentih, ki se učijo tuji jezik že deveto leto, se moram ubadati s razvrstitvijo poudarjenih in nepoudarjenih zlogov, s krepkimi in šibkimi oblikami, torej z njihovim napačnim ritmom, da ne govorim o intonaciji. V osmih letih zakoreninjene navade v izgovorjavi, še bolj pa v ritmu in intonaciji, je kaj težko izkoreniniti.

Najprimernejša je taka interpretacija, s takimi poudarki in intonacijo, ki je najbolj navadna in pogostna v pogovornem jeziku. Odmik od takšne rabe je upravičen le tam, kjer vsebina besedila to posebej zahteva. Menim, da so poklicni igralci manj primereni za podajanje besedil, ki so namenjena pouku. Igralec gleda na besedilo s čisto drugačne perspektive kot pedagog. Igralec si prizadeva, da bi napravil še tako pusto besedilo zanimivo, razburljivo, da bi mu

»vdihnil življenje«, skratka »igra«. Zaradi tega uporablja manj navadne poudarke, dela pavze, kjer jih ne bi pričakovali, in je intonacijsko veliko bolj razgiban in kompliciran kot navaden govorci v isti situaciji. Učenci seveda radi posnemajo. Nam pa gre za to, da bi naučili učence tako govoriti, kot govorijo ljudje v vsakdanjem življenju, na ulici, v trgovini, med prijatelji, ne pa na odru.

Mnogo več kot strnjenih besedil pa bodo magnetofonski trakovi verjetno vsebovali jezikovnih vaj, »drilov«. Dober dril je sicer situacijski, a taka vaja ne pripoveduje zgodbe, ampak vadi določen slovniški vzorec. Spiker ne sme ustvarjati kontekstov tam, kjer jih ni, se pravi, med posameznimi vzorci drila, in zaradi tega ne sme menjavati poudarka in intonacije. Prav tako se mora izogniti drugi skušnjavi, da bi zanečaril situacijo in poudaril v posameznem vzorcu tiste besede, ki pomenijo v drilu slovniški problem, čeprav bi bil situacijsko tak poudarek neutemeljen.

Vse magnetofonske trakove mora spremljati »tapescript«, tiskano besedilo trakov za učitelja. Besedila in dialogi na traku se bodo sicer ujemali z učbenikom, slovniški drili na traku pa verjetno ne bodo povsem sledili slovniškim vajam učbenika, ker imamo tukaj opravka z dvema različnima tehnikama pouka: kar je primerno za vajo s trakom, ni vedno primerno za vajo iz učbenika, in narobe. Pisano besedilo traku omogoča učitelju točen in hiter pregled snovi, ki jo vsebuje trak. Prav je, da so dodane tudi metodске in druge pripombe k posameznim vajam na traku. Posebej koristno je tako besedilo magnetofonskega traku, če je opremljeno s poudarki in po možnosti tudi s preprosto oznako intonacije. Pri drilih zadostuje, če je le vsak prvi vzorec vsakega drila tako označen. Na ta način dobi učitelj še vizuelno potrdilo tega, kar sliši, in lahko tako vzorno izgovorjavo še dosledneje uči in zahteva od svojih učencev.

Tatjana Srebot
Pedagoška akademija v Ljubljani

VAŽNEJŠA LITERATURA O SLOVENSKEI DRAMATIKI

Pričujoči informativni zapis ne stremi po bibliografski izčrpnosti. Zasnovan je kot dopolnilo k študiji Pregled slovenske dramatike (str. 9—20), ki je brez opomb, ker je bila napisana v informativne namene za tujce (za jubilejno številko revije Le

Livre Slovène). Služi naj tistemu, ki bi hotel globlje prodrati v problematiko dramske zvrsti literarnega ustvarjanja na Slovenskem. Zaradi te specifične orientacije v dramatiko ta pregled ne upošteva literature, ki se ukvarja s slovensko književnost-